

**Snižování rizik (harm reduction)
se vyplatí !**

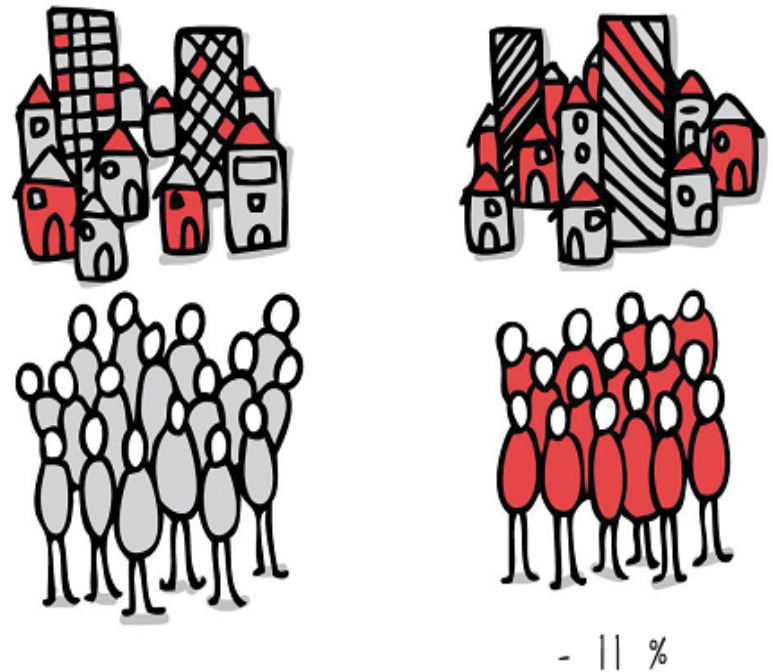
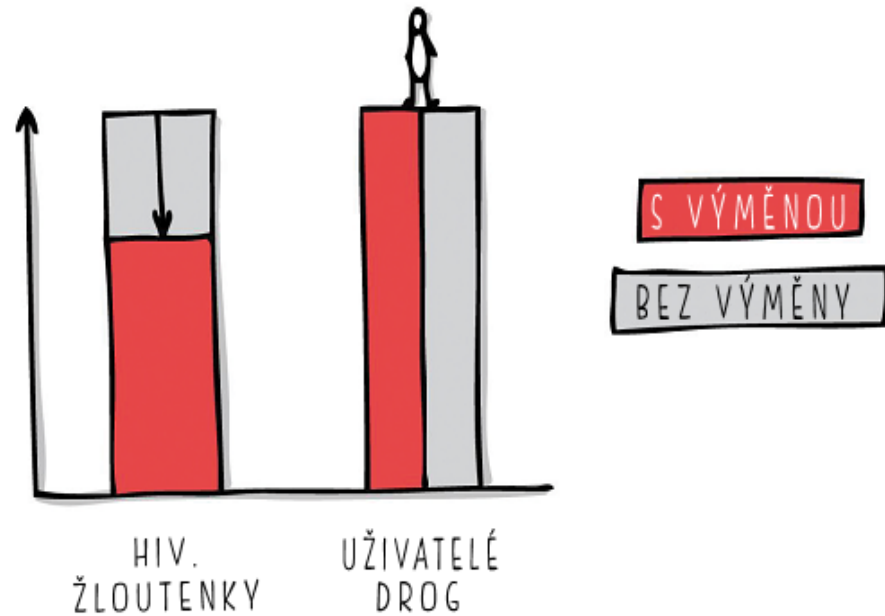
SANANIM a snižování rizik: Tradice a mnoho práce

- Kontaktní centrum funguje již od roku 1993, je nejvytíženější HR službou v ČR a je otevřeno každý den v týdnu
- První terénní program pro uživatele drog (1994)
- Vrstevnický program (peer work) rozvíjený (1994)
- První český časopis pro uživatele drog (1996)
- Vymezení role terénního pracovníka a etiky oboru (Luděk Kalousek)
- Systém kódování (JAR07ALE01) (od 1999)
- Letní škola Harm Reduction (od 1999)

SANANIM a snižování rizik: Tradice a mnoho práce

- KC a TP SANANIM vyměnili do roku 2015 více než 19 milionů vyměněných setů
- KC a TP SANANIM každoročně vymění okolo 1.700.000 injekčních setů, jsme v kontaktu s více než 5000 injekčními uživateli drog, otestujeme okolo 500 osob na infekční choroby, realizujeme více než 3000 individuálních poradenství a více než 100 lidem pomůžeme nastoupit do léčby.

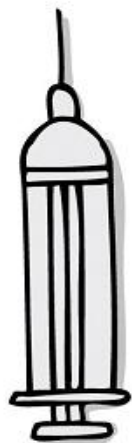
MÝTUS 1 VÝMĚNNÉ PROGRAMY INJEKČNÍCH STŘÍKAČEK SE SPOLEČNOSTI NEVYPLATÍ. DROGY KVŮLI NIM UŽÍVÁ STÁLE VÍCE LIDÍ.



FAKT ZÁVĚRY MNOHA STUDIÍ NAZNAČUJÍ, ŽE VÝMĚNNÉ PROGRAMY SNIŽUJÍ VÝSKYT HIV A ŽLOUTENKY MINIMÁLNĚ O TŘETINU, PŘIČEMŽ POČET UŽIVATELŮ DROG SE NIJAK NEZVYŠUJE.

FAKT ROZSÁHLÝ VÝZKUM V 81 SVĚTOVÝCH MĚSTECH UKÁZAL, ŽE TAM, KDE FUNGUJÍ VÝMĚNNÉ PROGRAMY, JE PROMOŘENOST HIV NIŽŠÍ AŽ O 11 PROCENT.

MÝTUS 2 FINANCOVÁNÍ VÝMĚNNÝCH PROGRAMŮ JE ZBYTEČNÝM MRHÁNÍM PENĚZ
DAŇOVÝCH POPLATNÍKŮ.



ČISTÉ STŘÍKAČKY
A JEHLY

500

(= 12 500 Kč)

EURO/KLIENT/ROK

FAKT PREVENCE INFEKČNÍCH
NEMOCÍ VYJDE SPOLEČNOST
VÝRAZNĚ LEVNĚJI NEŽ JEJICH
PŘÍPADNÁ LÉČBA.



LÉČBA HIV

6000

(= 150 000 Kč)

EURO/PACIENT/ROK



36500

* (= 912 500 Kč)

EURO/VĚZEŇ/ROK

ČISTÉ STŘÍKAČKY

LÉČBA HIV

VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Ministr zdravotnictví ČR Svatopluk Němeček, Komise OSN pro narkotika, 2016

„Patříme mezi malou skupinu zemí s celosvětově nejnižším výskytem HIV a AIDS mezi uživateli drog aplikovaných injekčně. Důležitým bodem pro nás je význam minimalizace škodlivých účinků drog (harm reduction). Bylo přesvědčivě vědecky prokázáno, že zaměření na minimalizaci škodlivých účinků přispívá k záchraně životů, zlepšení veřejného zdraví a bezpečnosti obyvatel

V této oblasti - a v řadě dalších oblastí protidrogové politiky - sehrály velmi pozitivní a zcela nenahraditelnou roli nevládní organizace.“

Ministr zdravotnictví ČR Svatopluk Němeček, Komise OSN pro narkotika, 2016

„Zde jsou výsledky: Máme celosvětově nejnižší počet smrtelných předávkování nelegálními drogami v přepočtu na obyvatele. Máme unikátně nízký výskyt virové hepatitidy C a B mezi injekčními uživateli drog - pravděpodobně nejnižší na světě. V České republice prakticky neexistuje organizovaná násilná trestná činnost související s drogami; a v neposlední řadě díky službám zaměřeným na minimalizaci škodlivých účinků drog je přibližně 85 % našich problémových uživatelů v pravidelném kontaktu s pomáhajícími institucemi...“

Stanovisko Mezinárodní asociace pro harm reduction (IHRA)

- Přikládejme význam jakékoli pozitivní změně, které člověk užívající drogy ve svém životě dosáhne.
- Abstinenci vnímejme jako žádoucí, ale přitom obtížně splnitelný cíl. Jednoznačnou a prvořadou prioritou je udržet uživatele drog naživu a zabránit nenapravitelným škodám.
- René Descartes: *„Každý problém rozdělit na co nejjednodušší části, které lze bezpečně poznat.“*
- Karel Čapek: *„Důležité je, aby budoucnost byla zlepšována v myšlenkách a plánech, ale ještě důležitější je, aby byla zlepšována ve skutcích a v životě.“*

Stanovisko Mezinárodní asociace pro harm reduction (IHRA)

Zásadní je důstojnost a empatie k lidem užívajícím drogy.

Nálepkováním dochází k marginalizaci uživatelů drog i jejich rodin a vytváření překážek, které brání v tom, aby jim mohla být poskytnuta pomoc. Terminologie a užívaný jazyk by měly vždy odrážet respekt a toleranci.

Mnohé politiky a praktiky vědomě, či nevědomě vytvářejí a zvyšují rizika a negativní důsledky, jimž jsou uživatelé drog vystaveni. Je nutné usilovat o jejich přehodnocení.

Je zapotřebí, aby se na rozhodnutích, která mají vliv na jejich život, podíleli také uživatelé drog.

Téma smrti, kolapsu a vážného poškození zdraví

Populace lidí užívajících injekčně drogy stárne. Část našich klientů má výrazně zhoršený zdravotní stav a žije v chudobě.

Témata pomoci „před smrtí“, „provázení při umírání“ a „pomoci při těžké nemoci“ jsou výzvou pro české terénní a kontaktní pracovníky.

Chráníme efektivně vůči infekčním nemocem, nebo máme naštěstí jen malá ohniska nákazy, a naši klienti se chovají rizikově?

System včasného varování ČR

- Chybí možnost získat informace o fatálních a nefatálních předávkování. Potřebujeme rozbor konkrétních situací.
- Chybí systém analýzy aktuálně užívaných látek mezi uživateli drog formou možnosti zaslat užívané látky a dozvědět se výsledky. Informace nemusí být přístupné veřejně, ale např. jen pro odborníky.
- Není vytvářen aktuální obraz užívání nových látek. V posledních 8 letech se objevila řada nově zneužívaných látek (např. katinony, fentalylové náplasti, Suboxone).
- Pozornost by měla být věnována (např. kombinace injekčního užívání s užíváním některých léků).

System včasného varování ČR

- EWS v ČR není dost:
 - Včasný
 - Varující
 - System
- Začneme zaznamenávat a analyzovat případy poškození zdraví v důsledku užívání drog.
- Analyzujeme nově užívané látky a zapojme do toho samotné uživatele drog a jejich zkušenosti.
- Zabývejme se tématem balónového efektu a rizika příchodu nových látek

Téma změny postojů a chování

Často se upínáme na změnu znalostí a doufáme, že jejich samotná změna zajistí změnu celkovou, což se neděje.

Model: Znalosti – Postoje – Chování
(Knowledge – Attitude – Behavior)

Inspirace z ekopsychologie: Jan Krajhanzl – Proč lidé netřídí odpad?

MODEL

„POSTOJ – OSOBNOST – KONTEXT“

POSTOJ

POVAHA

KONTEXT

**BEZPEČNÉ
CHOVANÍ**

Výzva ke změně nastavení cílů a spolupráci

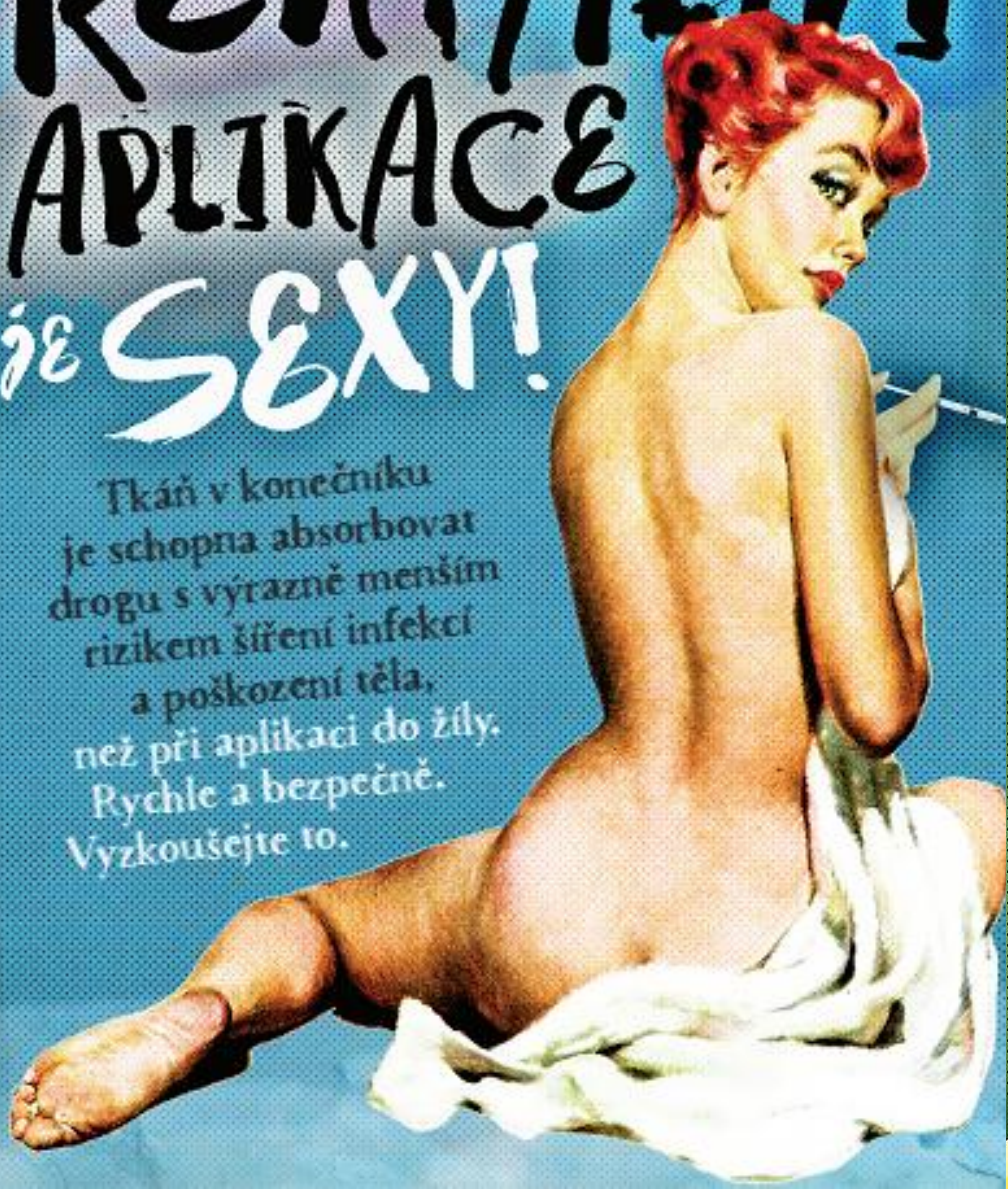
Hledejme napříč HR službami témata, která chceme ovlivnit, např.:

- Aplikujte drogy jinak než injekčně
- Pomáhejte svým vrstevníkům
- Neučte nové lidi užívat drogy

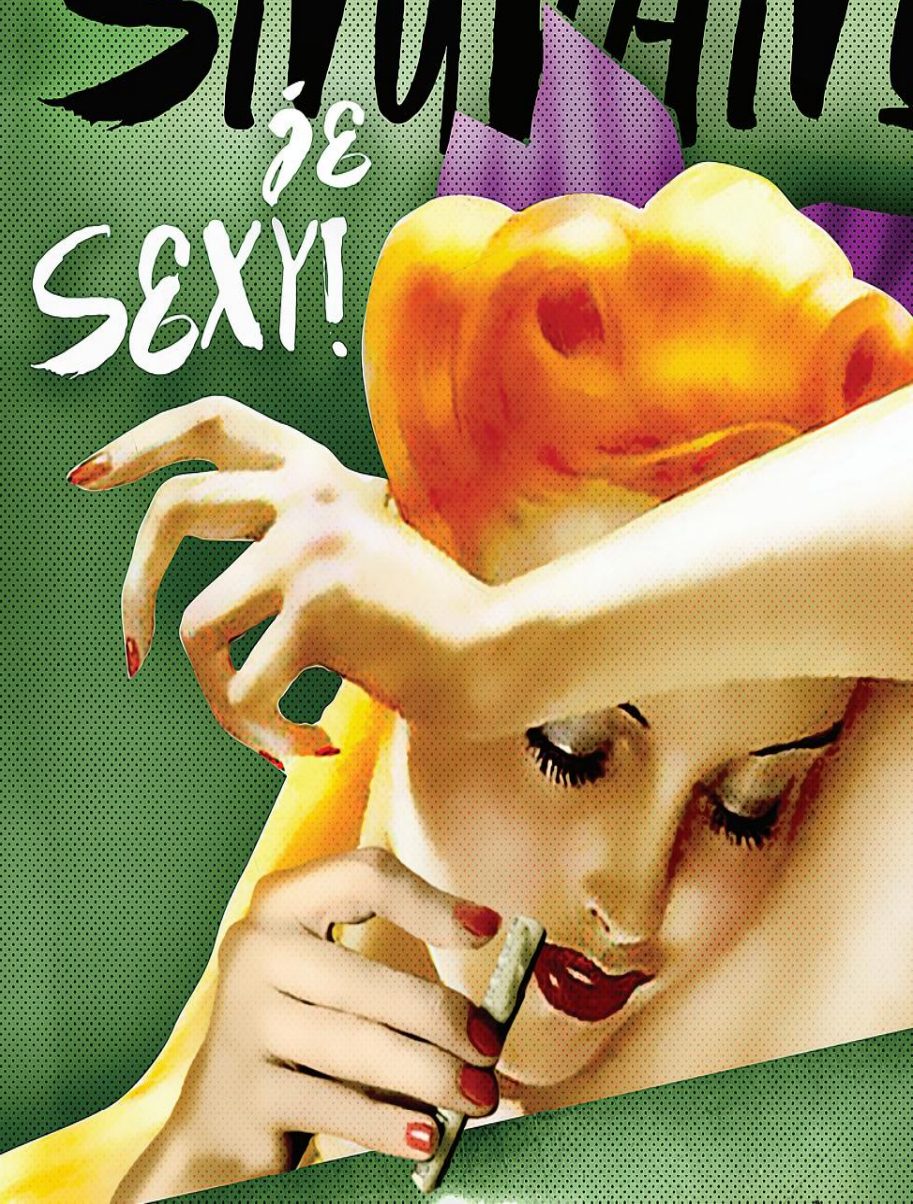
Vytvářejme, zveřejňujeme a sdílejme témata kampaní zaměřených na postoje a chování našich klientů

REKTÁLNÍ APLIKACE JE SEXY!

Tkáň v konečníku
je schopna absorbovat
drogu s výrazně menším
rizikem šíření infekcí
a poškození těla,
než při aplikaci do žíly.
Rychle a bezpečně.
Vyzkoušejte to.



ŠŤURÁNÍ JE SEXY!



Téma prevence kriminality a substituce

- Naučme se vnímat a pojmenovat dopady práce v oblasti snižování škod do oblasti snížení kriminality.
- Harm reduction = Crime reduction! Díky naší práci uživatelé drog berou méně či odcházejí do léčby. Je tedy i méně zaopatřovací kriminality.

Téma prevence kriminality a substituce

- Substituční léčba především v Praze čelí výrazným atakům ze strany policie a části lokálních politiků. Ubývá osob v léčbě, což je obrovské riziko.
- Příležitost je vnímat a prezentovat substituci a prezentovat jako harm a crime reduction strategii.
- Substituční programy s denním výdejem a individuální případovou prací jsou klíčem k řešení problematiky otevřené drogové scény v Praze i k práci s uživateli drog s duální diagnózou. A to např. i formou trojstranných kontraktů: klient – program – policie.

Rizikové chování způsobené "námi"

- Vždy když dojde ke změně v dostupnosti drog, mohou se jejich uživatelé chovat velmi rizikově!
- V dubnu 2012 došlo na černém trhu v Praze k poklesu množství buprenorfinu a velkému nárůstu jejich ceny. Nastalo:
 - Rizikové chování v abstinčním syndromu.
 - Ohrožení života a nepříjemné stavy bez kontroly nad sebou samým při nahrazení Subutexu benzodiazepiny.
 - Předávkování a riziko smrti při nahrazení Subutexu jinými opiáty

Rizikové chování způsobené "námi"

- Nutná je výměna informací mezi substitučními programy a nízkoprahovými službami!
- I menší změny (např. v ceně léků mají dopad na drogový trh)
- Kdo si myslí "naši pacienti nezlobí", ohrožuje je i další uživatele na životě!
- Potřebujeme včas vědět o nových lécích (metadon) či jiných změnách (preskripce), které budou doléhat na chování IUD

Ochrana práv a zajištění důstojnosti v chudobě

- Přibývá IUD celoročně tábořících ve stanech
- Kromě mírných zim k tomu přispívá silná potřeba vlastního místa, postupné mizení squatů a nižší ochota IUD bydlet společně se svými vrstevníky
- Nízkoprahové drogové služby se vyhýbají „aktivní roli“ v oblasti zajištění bydlení a přenocování, přestože může jít o klíčové téma pro změnu
- Donutí nás k tomu nějaká tužší zima?

Co chybí?

- V Praze: Základní zdravotní péči pro rizikové skupiny, která bude:
 - dostupná (nízkoprahová)
 - bezplatná (nebude plně vázaná na systém zdravotního pojištění)
 - preventivní
 - mobilní



Ochrana práv a jejich prosazování

- Žijeme ve výrazných střetech zájmů (např. města a městské části nám pronajímají prostory).
- Jak monitorovat a vhodně prosazovat práva našich klientů vůči našim donátorům?
- Jak vhodně prosazovat práva lidí užívajících drogy jako veřejně „nepopulární skupiny“ na pozadí potenciální radikalizace postojů veřejnosti vůči všem marginalizovaným či nepopulárním skupinám?

Téma spoluúčasti a hlasu samotných lidí užívajících drogy

- Jsme často příliš v expertní roli.
- Realizujeme často i ty oblasti (např. výměna injekčních setů), které v jiných státech částečně zajišťují vrstevníci...
- Je to tak, že čeští uživatelé drog ovlivňovat veřejný prostor nechtějí, neumí či nemohou?
- Vrstevníci jsou často schopni ovlivnit postoje a chování mnohem lépe než my.
- Vrstevnická pomoc a identita člověka, který pomáhá a je užitečný může být skvělým výchozím bodem pro změnu v životě našich klientů

Šest výzev

- Efektivněji předcházíme smrti a nemocem lidí užívajících drog a vytvářejme podmínky pro důstojnější přežití.
- Aktualizujeme systém včasného varování, ať slouží ochraně veřejného zdraví v ČR.
- Dokazujeme, že Harm Reduction se rovná Crime reduction. Podpoříme substituci.
- Zaměříme se na změny v postojích a chování lidí užívajících drogy a spolupracujeme na nich
- Prosazujeme oprávněné zájmy lidí užívajících drogy a upozorňujeme na porušování jejich práv
- Zapojme více samotné lidi užívající drogy.



Díky za pozornost!

- Ing. Mgr. Aleš Herzog,
- Terénní programy Sananim
- herzog@sananim.cz
- www.edekontaminace.cz
- www.sananim.cz